

tásügyi Minisztérium elfogadta igazgatóságunk kérelmét, hogy iskolánk felvegye a Selye János Gimnázium nevet. A névavató ünnepélyen a minisztérium képviselője által átadott okiraton viszont Hans Selye Gimnázium elnevezést tüntették fel.

Intézetünk tanulóinak létszáma a következőképpen növekedett: újrainduláskor 6 osztályban 144 tanuló, 1981/82-ben 16 osztályban 514, 1995/96-ban 20 osztályban 672. A számok, a felsorolt adatok még megközelítőleg sem tükrözik azt az áldozatos munkát, amelyet a tanárok és diákok végeztek. Mindezek eredője az igényesség, a rendszeres munka, az élniakarás. Iskolánk az elmúlt 50 év alatt küldetésének megfelelő értékeket teremtett, életképességét pedig belső erejének újratermelődése határozta meg. A tanári karnak mindig voltak új tagjai, akik többet vállaltak, akik meghatározó szerepet játszottak gimnáziumunk életében, fejlődésében, az eredmények növelésében.

Az idősebb nemzedék fokozatosan átadja helyét a fiatalabbnak abban a reményben, hogy odaadó szorgalmas munkával, töretlen akaraterővel, bátor helytállással e nemzedék tagjai is újabb értékeket teremtenek nemzetrészünk és ezen keresztül az egész emberiség számára.

Gáspár Tibor

„Biharpüspökinél átlépjük a trianoni határt”

Egy tartalékos honvédtiszt naplója 1940-ből

Már tíz éve őrizgetem azt a 15x9,5 cm-es pepitafedelű kockásfüzetet, amelyet egy barátomtól kaptam. „Néptanítói notesz” – mondta róla kollégám, aki emlékezett arra, hogy a harmincas-nyolcvanas években efféle füzetet használtak az elemi iskolai tanítók feljegyzéseik számára. Valóban, a „Napló” címet viselő füzet hajdani tulajdonosa a sükösi (ma Bács-Kiskun megye) iskola tanítója volt. Tudom róla, hogy a szomszédos, rácjellegű Dusnokon született, s vagy a kalocsai, vagy a bajai tanítóképzőben szerzett diplomát. Nevét csak a füzet utolsó oldalán, szakaszának névsora élén tüntette fel így: „105. hadt. 2. szd. 1. szak. Pk.: Jászfi János hdgy.” A tanító úr bizonyosan magyarosított nevet viselt, de aki végigküzdött két világháborút magyar honvédtisztként, az nyilvánvalóan nevével is ki akarta fejezni e néphez való tartozását. A füzet egyébként azzal kezdődik, amit abban az időben minden diák dolgozatfüzetének első oldalára írt: „Isten nevében”.

A Napló egykori tulajdonosa itt jegyezte föl, hogy hadnaggyá 1917. február 1-jén, főhadnaggyá pedig 1942. január 1-jén nevezték ki. 1940-től 1944-ig különben hét alkalommal vonult be katonának, pedig ekkortájt már az ötödik évtizedét taposhatta a tanító úr. Talán épp ezért hadtáp alakulathoz osztották be hasonló korú, első világháborút is megjárt (1885–1900 között született) „vén bakák” parancsnokául. Mindannyiszor a 44. bevonulási központ (Kiskőrös) mozgósította. Ahogy a három rajból álló szakasz névsorát olvasgatom, a kalocsai Sárköz ismerős családnéveivel találok magam szemközt: Bagó, Bolvári, Kákonyi, Fandur, Árvai, Sereg, Rogács, András, Takács, Markó, Geri, s a sort folytathatnám. Szinte biztossággal meg tudnám mondani, melyikük volt kalocsai, dusnoki, bátyai vagy homokmégyi.

A Napló két részből áll. Az első címe: *Erdély*, a másodiké: *Bácska*. Most csak az első részt közöljük. Jászfi hadnagy úr nem utólag írta naplóját, hanem napról napra vezette ceruzás feljegyzéseit, s ettől, az élmények frissessége miatt válik írása a kor hiteles dokumentumává.

Jászfi hadnagy a visszakapott Észak-Erdélyben úgy néz szét, mint jó diák a tanulmányi kiránduláson. Igyekszik bejárni a nevezetes helyeket. Észreveszi a táj, a történelem, a gazdálkodás, az etnikai sokszínűség, a népnyelv sajátosságait. Szállásadóival – éppúgy, mint katonáival – szinte baráti közösségben él, de fájlalja, hogy a hivatásos tisztek éreztetik vele tartalékos mivoltát.

Röviden idézzük föl a Napló keletkezési korának történelmi eseményeit. 1940. június 28-án a Szovjetunió megszállta és Romániától elszakította Besszarábiát és Észak-Bukovinát. Ennek hatására a Legfelsőbb Honvédelmi Tanács mozgósította a magyar honvédséget. Miután a magyar-román tárgyalások Erdély hovartartozásáról nem hoztak eredményt, augusztus 26-án a

kormány határozatot hozott Románia megtámadására és mozgósított. (Ekkor vonult be másodsor Kiskőrösre Jászfői hadnagy.) A román kormány augusztus 27-én német–olasz döntőbíróshoz fordult. Augusztus 30-án a Bécsben összeülő német és olasz külügyminiszterek meghozták az úgynevezett második bécsi döntést, amely Észak-Erdélyt Magyarországhoz csatolta vissza.

Észak-Erdélyt szakaszosan 1940. szeptember 5–13. között kellett megszállnia a magyar honvédségnek. Az erdélyi bevonulást különösen az utánpótlás nehezítette, ezért a Székelyföldre a gyorscsapatokat küldték előre. Jászfői hadnagy naplójából azonban megtudjuk, hogy a hadtáp alakulatok az úgynevezett „Göring-beszögelés”-en keresztül, tehát román területen átutazva, korábban értek be Marosvásárhelyre, mint a gyeveres csapatok.

Jászfői hadnagy hadtáp zászlóalja a visszatért, ideiglenesen hadtáp-területnek nyilvánított Székelyföld katonai közigazgatását látta el. Feladatuk volt a vasútfenntartás, a jogbiztonság, a rend fenntartása, kulturális intézmények, iskolák, istentiszteletek ellenőrzése. Így a hadtáp parancsnokság tisztjei a polgári és katonai szervezet elöljárói voltak.

Nézzük ezek után a Naplót, amelyet szószерit közlök eredeti helyesírással és rövidítésekkel.

Fehér Zoltán

Napló. Erdély 1940. év.

Aug. 24. „SAS” behívó Kiskőrösre a 44. kieghez.

Aug. 25. Bevonulás Kiskőrösre a 44. kieghez a régi beosztásba, vagyis a 105. hadtáp zlj. [zászlóalj] 2. szd. A leg. [legénység] is teljesen a régi.

Szept. 3. Ébresztő 3^h-kor. 6^h: vasútnál berakodunk. 12^h: indulás Pest felé. 22^h: Szolnokon vagyunk. Hideg vacsora (2,38 P)

1940. Szept. 4. 10^h-kor érkezés Debrecenbe. 15^h: kiszállás. A leg-et elhelyezzük a Mikepércsi út 10 sz. a. gazd. isk.-ba. Én Krigovszkyval együtt lakom Reisinger Józsefnél Bégányi u. 1. sz. alatt. Szívesen fogadnak. Este bemegyünk a városba. Fő utcája szép. Csinos épületek, a vmegyeház, püspöki palota, „Hangya” épület, Arany Bika szálló, ref. nagytemplom.

Szept. 5. 5^h: a szd. leg-e (168 fő) elvezényelve Nyírábrányba. Csak a tiszték és a csők [csendőőrök] maradnak itt. Bizonytalanságban várakozunk, mi lesz velünk.

Szept. 6. 2^h: visszajött a leg. Porubszky őrn. és Komáromy fhdgy. 15^h-kor a felszabadult Nagyváradra mennek autóval.

Szept. 7. Rendes foglalkozás 10^h-ig. 10^h: menetkészültség. 20^h: indulás Nagyvárad felé. Malik gya. [gyalogos] az állomáson elesik, eltöri a lábát. Kórházba szállítják.

1940. szept. 8. 5^h: Biharpüspökínél átlépjük a trianoni határt. A határ mentén végig láthatók a Károly-vonal erődítményei. Nagyobbak, mint a cseheké. 10^h: Nagyváradra érkezünk. Belátogatunk a városba. Csinos város. Zászlódsz, öröm mindenfelé. Sok katona van a városban. A városban semmit sem építettek a románok.

Szept. 9. 9,30^h Indulás Kolozsvár felé. A Sebes-Körös mentén haladunk. Itt már szép regényes sziklák, szorosok között megy a vonat. Több alagúton mentünk át. Az idő meleg. A románok magas zsupszalmás kunyhói érdekes képet nyújtanak az alföldi embernek. 14^h: hirtelen zápor. A vasúti megállók nevei már magyar nyelvűek. 14^h: Királyhágó községnél vagyunk. A Királyhágóra vezető út egy részét is látjuk. Éppen katonák jöttek le róla. 18^h: Bánffy-hunyadnál vagyunk. Éppen folyik az ünnepség. Éljenzés, ének hallatszik a főtér felől. Ettől kezdve az utat marhakocsiban fogjuk mi is megtenni. Minden szk. pk. [szakaszparancsnok] a szakaszánál van. A kocsik lecsukva, mert a románok által még megszállva tartott területen megy át a vonat. Megengedték, hogy átmenjünk. 20,30^h tájban megyünk át Kolozsváron. Nem valami kellemes ilyen zsúfolt és csukott marhakocsiban éjelezni. Ének – beszéd tilos. Néhol aggodás az arcon.

Szept. 10. Hajnal felé egy román katona az egyik kocsi felé, vagy fölé lőtt, de baj nem történt. 7^h tájban túljutunk a román vonalon. 8^h: Marosvásárhelyre érkezünk. Az utolsó román katona néhány órával ezelőtt ment el. A vonatállomásra jönnek az emberek virággal. Nagy az öröm. 9^h: Kerékpáron mindjárt beszaladok a városba. Még nem lehetett magyar katona a városban.

Mindenfelé éljeneztek. Az egész város talpon és ünneplőben. Zárva minden üzlet. Nagy ünnep van most itt. A főtéren lévő városháza és kultúrpalota pompás épület. A régi magyar építkezésből valók. Itt gyülekezett a város apraja-nagyja. Mindenki a legszebb ruhájában. Az úrilányok és nők gyönyörű magyarruhában, némelyikük díszmagyarban. Felejthetetlen látvány. A díszmagyaros nagyszony, amikor meglátott mint az első magyar tisztet, megölelt és megcsókolt. Boldogságuk határtalan. Jobbról-balról fényképeztek. Délután megnéztük a városháza belsejét. Gyönyörű márványoszlopos a csarnoka. Díszterme is szép. Nagy gör. keleti templomot is építettek. A gör. kath. templom kupolája is szép.

Szept. 11. Scholtz fhdgy. (110 fő) csop. 13^h-kor keskenyű [nyomtávú] vasúton elindul őrség-felállítási helyeire. Telegdy hdgy. csop. 17^h-kor 2 autóbusszal Székelyudvarhely felé indult. A város ma is ünnepel. Legtöbb üzlet ma is zárva.

1940. Szept. 12. (csüt.) Teherautót várunk, hogy Erdőszentgyörgyre mehessünk őrségre, de nem kapunk. Délben hallottam, hogy vas-(Marin ?) gárdista lelőtt egy őrmestert minden ok nélkül. A gyilkost elfogták. Délután kirakodtunk a vonatból és egy közeli házba mentünk a törzzsel együtt. Én is itt alszom az egyik szobában szalmazsákban.

1940. szept. 13. (pént.) A nap várakozással telik el. Teherautót azonban ma sem kaptunk. 21^h-kor a velünk együtt lakó rádiósok óre riasztó lövést adott. Állítása szerint polgári személy közeledett a rádióállomás felé. Kirohantunk, néhány katonával átkutattuk az udvart és a kertet, de senkit sem találtunk. Néhány perccel később újból riadalom. Katonáink az utcáról behoznak 2 polgári személyt és egy vasutast. A vasutas ezelőtt román szolg.-ban volt. Régibb keletű civódások miatt vasutast a 2 polg. egyén megverte. Kihallgattuk őket, és azután hazaengedtük a társaságot.

1940. szept. 14. (szom.) Szép napsütéses reggelre ébredtünk, de hűvös van. Ez az első nap ezen a nyáron, hogy deret láttam. Az emberek is panaszkodnak, hogy fáztak az éjjel. Ma is egész nap lestük, hogy kapunk-e teherautót. Az emberek is már szívesen mennének. Délután találtunk olyan teherautó fuvarost, aki ingyen vinne el bennünket, ha megadjuk a benzint. Mindenfelé szaladgáltam benzinutalványért, de nem sikerült kapni. Estefelé megnéztem a kultúrpalota belsejét. Szép alkotás.

1940. szept. 15. (Vas.) 10^h: kat. teherautót kapunk. 10,30^h: elindulunk. Lassan mehet az autó, mert nagyon rossz az út. Útirány: Ákosfalva, Szvaja [Székelyvaja], Balavásár, Gyulakuta. Havazik. Ilyen rossz kövesutakat még nem láttam! 12^h: megérkezünk Erdőszentgyörgyre. Az ezred pihen itt tegnap óta. Mindjárt megnézem a két hidat, amelyeket őrizni kell az én csoportomnak. A fahidak helyett a románok vashidat építettek egy-két évvel ezelőtt. Elhelyeztem az őrségeket. I. sz. Nagy Élek András váll., a II. sz. Máté Gáza váll. utána jelentkezni akartam a kat. parnoknál, de körüton volt. Lakásom Tar Eleknél. 14^h: ebédeltem a kaszinóban. A község völgyben fekszik, kb. 1/4-e román. A Kis-Küküllő folyik rajta keresztül. A román uralom alatt járási székhely volt. Tíz tanerős iskolája volt. A tanítók románok voltak. Amint hallom, csak egy maradt most itt. Több új iskolát építettek. Itt is, mint legtöbb helyen, szép templomot emeltek a gör. kel. hívek számára.

1940. szept. 16. (hétfő) Reggel megvizsgálom az őrségeket. Visszafelé a vízimalmon jöttem keresztül, mely a Kis-Küküllőn van. 11^h: Jelentkezem Török Imre alezr. úrnál, a közig. parnoknál. Útközben féltünk, hogy kevés zabot hordanak. Itt tehát még csak ezután csépelik a zabot. Ló kevés van a faluban, az is mind kis hegyi ló. Csengő van rajtuk. Nagyon sok lovat elvitt már régebben a román katonaság. Teheneik azonban elsőrendűek. A tinót tuloknak mondják, az üszőt pedig tinónak. A kocsik nagyon kicsi. Érdekes dologra figyelmeztetett Pali. A kocsik tengelye bükkfából készült itt. A házigazda szerint ilyen fantengely 10-15 évig is eltart. Ma egy erős nagy fuvaros kocsit láttam, melynek szintén fatengelye volt. 7 drb. hízott disznót szállított.

1940. szept. 17. (kedd) Reggel korán elvégeztem a hivatalos ügyeket, ellenőrzést, póstát. 11^h tájban felkerestem az orvost, gyógyszerészt, ref. rektort, ref. papot. Ebéd előtt megnéztem az új iskolaépületeket. Óriási nagy ablakok vannak rajtuk. Padlózatuk is jó, a padok ellenben nagyon rosszak. Ebéd után a lakásomon márt várt Szabó János süködsi katona. Hallotta, hogy itt vagyok és fölkeresett.

1940. szept. 18. (szerda) Eseménytelen nap. A nap szokásos ellenőrzéssel telik el.

1940. szept. 19. (csüt.) 10^h: távmondatot küldök a mvásárhelyi Prup. (?) útján a századnak, hogy étkezési pénzt küldjenek. Utána megnéztem a ref. templomot. Kőoszlopos ajtófélfája kb. 500 éves. Legnagyobb nevezetessége a templomnak, hogy a mostani angol özv. anyakirályné Qveen Mary nagyanyja Rhédey Claudia grófnő itt van eltemetve a templom alatti kriptában. 1935-ben az angol királyné pénzt is küldött a templom javítására. Az erről szóló márványtábla a templom belső falán van. Rhédey grófoknak a kastély a most özv. Schullernéé, birtokuk is már régóta a Schuller családé. E községben született az előbb említett R. Claudia grófnő is. Ma a házigazda zabot hord. A zabkévék nagyon kicsikék. 3 kéve tenne ki egy rendeset. Ezek a kis kévék a szántóföldön karóra vannak húzva. Itthon pedig fedett csűrbe rakják, hogy ne ázzon. A búzát is csűrbe rakják. Természetesen kevés gabonájuk van. A kukoricát törökbuzának mondják. Itt is nemzeti ededel a puliszka. Az idő ma gyönyörű. 18^h: Egy póstaigazgató autóján Mvásárhelyre megyek a századhoz, hogy étkezési pénzt vegyek föl. Krigovszky szobájában alszom.

1940. szept. 20. (pént.) 11^h: Megkapom a zsoldot és az étkezési pénzt. 14,30^h: Mávaúttal indulok vissza Erdőszentgyörgyre. Szép napsütéses idő van. Ilyen időjárás mellett talán beérnek a kukoricák, mert itt olyan üde zöldek, mintha júl. közepe volna. Megérkezéskor mindjárt szétosztom az étkezési pénzt és a dohányt.

1940. szept. 21. (szom.) Reggel kifizetem a zsoldot. 16^h: az itteni katonai parnokságtól Harácsy Gyula fhdgy. Székelyudvarhelyre megy autón. Én is vele megyek. Rossz és szerpentines úton 18^h-kor érkezünk oda. Útközben most láttam először székelykaput az egyik faluban. A románok állítólag nem tűrték az ilyen kapukat, és eltávolították azokat. Szudvarhelytől keveset láttam, mert akkor már sötét volt. De a villanylámpák fényénél úgy láttam, hogy elég csinos vidéki város. Itt találkoztam véletlenül Báthory sükösi szemlésszel. 1 órai ott időzés után visszaindultunk. Este nem volt valami kellemes a magányos szerpentin út. Itthon a község szélén gumidefektet kaptunk. Kerékcseré. 21^h: szerencsésen megérkeztünk.

1940. szept. 22. 5^h: indulok Parajdra autóbusszon. Megnézzük a sóbányát. Gyertyával és viharlámpával világítunk. Lépcsőkön mentünk a sóbánya mélyére 106 m-re. A föld felszínéhez közel sok helyen nyirkos vizes a sófal. Maga a sószikla feketésszürke. Kár, hogy nem volt jó világításunk. Egy nagyobb darab kősóban kristályt is találtunk. Megnéztük a sóhegyeket is. Az eső hosszú évek alatt lemossa a termőföldet és úgy szabadon látszik a só. 12^h: egy alkalmi kat. teherautón átmegyünk Szovátára. Ott ebéd (pisztráng). Ebéd után megnézzük a Medvetavat. Fekvése szép. A tó körül erdőborította hegykoszorú. Az egyik hegy teteje alatt a román kir. család számára szép nagy villa épült. A tó kb. 30 m. mély, vize erősen sós és langyos. Kis biztatásra én is megfürödtem. (Szept 22-én!) Fürdés után a bőrön finom sóliszt rakódott le. A tó mellett is láttunk 2 sósziklát. Csak ezek kisebb terjedelműek lehetnek. Szováta körül már szórványosan láttam fenyőt is kisebb foltokban.

1940. szept. 23. (hét.) Első nap, hogy levelet kapok szept. 2. óta, amióta elindultunk Kiskőrös-ről.

1940. szept. 24. (kedd) A nap említésre méltó esemény nélkül múlik el.

1940. szept. 25. (szer.) 11^h: A jár. kat. parancsnokságnál vagyok. Éppen akkor érkezett Havadtőről Albrecht kir. herceg alezr., hogy elbúcsúzzon Török alezr. úrtól. A kir herceg közép-termetű, szőke hajú ember. Tisztán, rendesen beszél magyarul. Négyen voltunk a szobában, de sem Somlay szd-hoz, sem hozzám nem szólt.

1940. szept. 26. (csüt.) A pécsi 8. gy. ezr. Marosvásárhelyre indult 5^h tájban. Onnan pedig tovább Pécs felé, hogy ott leszereljének. Reggel óta teljesen kihalt a község. Semmi forgalom sincs. A járás tanítóit gyűlésre hívták össze, azonban a tanügyi titkár nem jött el. Házigazdám ma csépelte el a búzát és a zabot. Sokfelé búgott ma a cséplőgép.

1940. szept. 27. (pént.) Szokásos napi ellenőrző út. Délután új lakást kerestem magamnak a község központjában, de nem találtam megfelelőt. Régi lakásom jó volna, de távol esik az étkezdetől.

1940. szept. 28. (szom.) 8^h: Az egész utca tele van emberekkel. Kb. 15 hernyótalpas és páncéltornyos harcokcsi és kb. 70 teherautó és motorkerékpár robogott át a községen Székelyudvarhely felől Mvásárhely felé. Délután is jött jókora motorkerékpáros csapat és sok teherautó. 5 v. 6 teherautón volt egy-egy hernyótalpas kis terepkutató.

1940. szept. 29. (vas.) Az éjszaka és a kora hajnali órákban is sok motoros stb. vonult át a községen. Ma akartunk a Gyilkos-tóhoz és a Békás-szoroshoz kirándulni autón, de kissé későn fogtunk hozzá pénteken, így az elmaradt. Pedig az idő kedvezett volna. Jövő vasárnap azonban nyélbeütjük.

1940. szept. 30. (hét.) Ma átköltöztem a község központjába Máthé Kálmánhoz. Új házigazdám katona volt a román hadseregben, mostanában jött haza. Szerinte és többek szerint a román katonák élelmezése rendkívül rossz. Étkezési pénzük a mieinknek csak a harmadát tette ki. Egy szoba-konyhája van a házigazdának, de szívesen adott helyet. Ő a családjával a konyhában lakik.

1940. okt. 1. (kedd) Reggel csúnya esős idő. 11^h: Póstán vagyok. Megáll egy autó. Porubszky őrn. és Komáromy fhdgy. ültek benne. Ellenőrző körúton voltak, és egyúttal elhozták a zsóldot és az étkezési pénzt.

1940. okt. 2. (szer.) Reggel körülnéztem a piacon. Az árak magasak. Néhány székely szekeret láttam csilingelő szerszámú lovakkal. Fenyődeszkát szállítottak Mvásárhely felé. A deszka árán gabonát stb. vásárolnak. Dél előtt a járás jegyzői értekezletet tartottak. Ezen részt vett Udvarhely m. kat. parnoka is. Tarkóy Ferenc vezérőrn. Ő említette, hogy Kolozsváron 30 000 lovat adtak vissza a románok. Estefelé Palival megmáasztuk a kert végén emelkedő hegyet, amelynek tetejét temetőnek használják a szentgyörgyiek.

1940. okt. 3. (csüt.) Reggel bemegyek Mvásárhelyre fiz. dohány miatt. Itt hallom, hogy rövidesen Kolozsvár felé megyünk. Így megvan a reményünk, hogy hamarosan leszerelünk. Ugyanitt hallom, hogy Hajdu tiszth. tüdőgyulladás és szívgyengeségből kifolyólag meghalt. Szép temetése volt. Bevásárlás után az étkezdébe mentem. Itt talákoztam Stíft Jóska szd-sal. Baján láttam utoljára 1922-ben. Ma keresett telefonon Bóka kiadónője. Etéden van. Pötyike el-tévedt lapja alapján tudta meg, hogy itt vagyok.

1940. okt. 4. (pént.) A nap a szokásos ellenőrzéssel és oktatással telik el. Éjfélkor megvizsgáltam újból az őrségeket.

1940. okt. 5. (szom.) 6,32: Indulás Korondra. Megnéztem az edénygyárat. Érdekes, mikor az alaktalan sárból formás vázák, kancsók bontakoznak ki. Után megnéztem az aragonitgyárat. A tulajdonos leánya végigkalauzolt az egyes műhelyeken a fűrészeléstől kezdve a csiszolásig. Vettem egy hamutartót. (4 P.) és 2 levélnyomót. Nagyon szép vázákat, tálakat (50 P.) irodai tárgyakat stb. is láttam, ezek azonban nagyon drágák. E dísz tárgyak közül sokat szállítanak Amerikába. Innen a déli órákban hazajöttem. 20^h tájban villámlás, égzengés és kiadós zápor-eső. Eső után 21^h-kor megvizsgáltam az őrségeket.

1940. okt. 6. (vas.) Az aradi vértanúk napja. Az őrségeken méltattam a nap jelentőségét. A Kis-Küküllő alaposan megáradt. Vize most sűrű piszkos sárga. Délben ebéden voltam Kinda György ref. kántornál.

1940. okt. 7. (hét.) Reggel hallom, hogy holnap a kormányzó úr Székelyudvarhelyre megy. Ha lehet én is elmegyek. Este már néhány székér keresztülhajtott a községen. Rara (?) községből valók. Iparkodnak, hogy a holnapi ünnepélyre időben odaérjenek Szudvarhelyre.

1940. okt. 8. (kedd) 6^h: Erdőszentgyörgyről 2 autóbusszal indulnak a helybeli magyarok székely viseletben a kormányzó úr fogadására. Én nem mertem elmenni, mert minden órában várom a parancsot, hogy Kolozsvár felé megyünk haza. Akik a fogadáson voltak, azt mondják, nagyon szép volt. Nem sajnálják a költséget és a fáradságot. Több tízezer volt a közönség száma.

1940. okt. 9. (szer.) Az újság a romániai zavargásokról ír. Sok ezer magyart kiutasítottak. Kb. 50 tagú csapat itt is volt a kat. parnokságnál. Javarészből fiatalok. M. vásárhelyre irányították őket.

1940. okt. 10. (csüt.) Délután fényképezés. Az egész csapatot az íves híd előtt fényképezték le.

1940. okt. 11. (pént.) 14^h: Megérkezik Scholtz fhdgy. Újságolja, hogy a tényleges csendőrtisztek és cső altisztek hazamentek állomáshelyeikre. Ezentúl Sch. a szd. parnok. Útközben láttam egynéhány lovat, melyeket a román hadsereg visszaadott az itteni gazdáknak. Szálmalmas állapotban vannak.

1940. okt. 12. (szom.) Az itteni híradócsoport teherautóján Mvásárhelyre a zlj-hoz bejön velem Müller Ádám, mert szív és tüdőbajos. A zlj. orvos véleménye alapján valószínűleg leszerelik. Itt hallom a hírt, hogy a tanítók azonnal leszerelnek. De ebbe azért egy hét beletelik míg felváltás jön. 16^h: A kis luxusautót kijavították. A híradós zászlósnak még el kellett mennie Bátos községbe a másik híradó csapathoz. Én is vele mentem. Az út erre már jobb. A magyar kéz hatása ez is. Mindenfelé javítják az utakat. Néhol 80-as sebességgel robogtunk. Biztos kézzel vezetett a zászlós (Kolozsváry Pál). Utunk Szászrégenen keresztül vezetett. Itt néhány percre megálltunk. A város domboldalon fekszik. Távolról szép a fekvése. Főtere nem rendezett, rossz kövel van kirakva. A főtéren levő üzletek cégtáblája majdnem mind német. Magyarul is tudnak úgy-ahogy. 17^h: Bátos községbe érünk. Itt is szászok laknak. Az egyik fiatal aszszony azt mondja, hogy ők nem németek, hanem szászok. A jobb mód meglátszik rajtuk. Az itteni templom tornya teljesen külön áll, az egész pedig kőfallal van körülvéve. 18^h-kor indulunk vissza és 20^h-kor hazaértünk Erdőszentgyörgyre.

1940. okt. 13. (vas.) Mint érdekességet hallom, hogy a románoknál a községi bíró esketi a házassulandókat. Ugyanakkor hallottam szintén tisztviselőktől, hogy Bukarest utcáin gyakran látni állati hullákat, szemetet.

1940. okt. 14. (hét.) 15^h-kor Mávauton Makkfalvára mentem, hogy megnézzem Vas Áron egyszerű székely ember szobrait. Azt állítja, hogy senkitől sem tanulta ezt a szobrászmunkát, csak úgy magától jött rá. Leginkább medvéket készített többféle helyzetben. Nagyobb szobrai az olvasó székely, szántó gazda. Fia kb. 14 éves szintén ezzel foglalkozik. Ezután megnéztük egy-egy fazekas munkáit. Itt is vettem egy-két kisebb munkát. Az árakat nagyon fölcsapták mindkét helyen, mert a katonák mindent összevásárolnak.

1940. okt. 15. (kedd) A századtól értesítés jön, hogy 6 katona mehet szabadságra. Ebédután megnézem Havadtőnt azt a 40 m-es vasúti hidat, melyet senki sem őriz most, pedig a románok nyáron őrizték. Vacsora után Dr. Demeter Attila táblabíró érdekesen magyarázta el az aranybányászás munkáját.

1940. okt. 16. (szer.) Reggel a 6 szabadságos katona a Mávauton M.vásárhelyre utazik. Zlj-nál kapják meg szab. igazolványukat. Farkas őrsége, vagyis a II. sz. őrség Máthé Gézától átköltözik Pap István házába (Malom u. 607.) Az őrség új házigazdája csendőr volt a régi magyar világban. Estefelé hallom, hogy a szabadságolásokat beszüntették. 21^h-kor visszajön a 6 katona.

1940. okt. 17. (csüt.) 12^h-kor távirat érkezik a szd-tól, hogy hazamehetnek a szabadságoltak.

1940. okt. 18. (pén.) Gerjéni Pali és 4 kalocsai szabadságra ment. Erre az időre helyette Katus Ignácot küldték hozzám tisztí küldöncnek a századtól. Markó tiz. őrsége átköltözik Csatlós László Felső út 6. sz. házába.

1940. okt. 19. (szom.) Egy hdgy. jött a kat. közig-hoz. Sgt. lesz. [?] Rohamozó volt. Egy-két románlakta helyen, mint mondja, leszerelt román katonák vagy vasgárdisták az elővédre és az ezredesre is lőttek. Néhány haláleset és sebesülés is történt. Ilyen helyen azonnal megtorolták a merényletet. A Károly-vonal erősítéseit gyöngének tartja.

1940. okt. 20. (vas.) Szokásos ellenőrzés. Reggel nagy dér.

1940. okt. 21. (hét.) 11^h: táviratot kapok a zlj.-től, hogy leszerелеk. Délután elbúcsúzom az ismerősöktől. Szívélyes búcsú volt. Este hallom a házigazdától, (előzőleg mástól is) hogy Medgyesen a földgáz 3 évnél is tovább éget. Erdőszentgyörgyig is bevilágított, pedig a távolság 50 km. lehetett.

1940. okt. 22. (kedd) 7,30: Indulás M.vásárhelyre a zlj.-hoz. 10^h-kor megkapom a menetlevelet. 11^h: indulás vonaton hazafelé. 12,20: kiszállunk Szászrégenben. Innen autóbusszon folytatjuk utunkat Scholtz fhdgy-gyal együtt. Kb. 16^h: Besztercén vagyunk. Innen már végig vonaton utazunk. 21^h: Kolozsvárra érünk. Itt akartam éjszakázni, de mivel szobát nem kaptam a szállodákban, tovább utazom. Nagyon csendes város. 22^h-kor semmi élet. Annyi időm volt, hogy megnézzem villanyfény mellett a Mátyás-templomot és a Mátyás-szobrot. Szép alkotás mindkettő. Kissé tovább áll a „Farkas” szobor, de árván, mert Romulust és Rémust elvitték alóla a románok.

1940. okt. 23. (szer.) 1,30: Indulunk Kolozsvárról Bpest felé. 11,30: Pesten vagyunk.

1940. okt. 25. (pén.) Scholtz fhdgy-gyal együtt leszerelünk Kiskőrösön. (Az alezr. egy szó sem szólt, kezét sem fogott.)